

Pozorování lindušky rudokrké (*Anthus cervinus*) u Poličky

Record of the Red-throated Pipit (Anthus cervinus) near Polička town (eastern Bohemia)

Jiří Mach

Dimitrova 29, 568 02 Svitavy; e-mail: ma@gy.svitavy.cz

Linduška rudokrká (*Anthus cervinus*) je druh s arktickým typem rozšíření. Žije v tundře severní Eurasie, kde vyhledává k hnízdění bažinaté prostředí s porosty bylin a keřů. Zimuje v tropické a severní Africe, v jižní Asii a v Indonésii. V Evropě zimuje ojediněle na Kypru nebo v jižní Itálii. Podle výsledků kroužkování ptáci označení ve Skandinávii a Finsku táhnou přes Itálii a jižní Alžírsko (HUDEC 1983). Pravidelně, ale zřejmě nehojně, protahuje územím ČR na přelomu dubna a května (zejména v první dekádě května), na podzim potom od konce srpna do konce října (zejména na přelomu září a října). Počet pozorování u nás začal stoupat od roku 1951. S linduškou rudokrkou se na tahu setkáme především v nižších polohách při loukách, polích a rybnících (HUDEC 1983, URBÁNEK & JELÍNEK 2006). Kromě tohoto prostředí byly lindušky u nás spatřeny také např. na odkalištích chemických závodů (POLČÁK 2000, KODERA 2001).

V tomto příspěvku popisují pozorování 2 ex. lindušky rudokrké dne 7.5.2007 na odkalovací nádrži ZRUD Masokombinátu Polička a.s. u obce Sádek (koordináty 49°43'N 16°14'E, nadmořská výška 560 m). Odkalovací nádrž se nachází mezi městem Polička (2 km západně) a obcí Sádek a má rozlohu 4 ha. Je využívána od roku 1985 k dočišťování odpadních vod z masokombinátu. Leží v otevřené zemědělsko-lesnaté krajině. Vlivem charakteru a znečištění odpadních vod, které z masokombinátu vzdáleného od nádrže asi 1 km přitékají, dochází k nepravdělnému snižování vodní hladiny v nádrži. Neperiodicky se tak nabízejí obnažené plošky pro tažné i hnízdicí vodní ptáky. V některých letech dochází i k tomu, že přibližně v půlce měsíce května se nádrž dopouští, což negativně ovlivňuje zejména případně zde hnízdicí kulíky říční (*Charadrius dubius*) nebo čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*; vlastní pozorování). Ornitologicky je plocha nádrže atraktivní zejména při případném nízkém stavu hladiny. Při plné hladině je však nádrž také využívána po celý rok celou řadou druhů ptáků pro hnízdění, odpočinek, pelichání nebo lov potravy. Prostor nádrže není příliš lidmi navštěvován a občasná ornitologická pozorování zde provádí autor příspěvku nebo Jakub Mach z Poličky.

Na jaře 2007 měla půlka nádrže vodní hladinu a druhá půlka, oddělená dřevěnou stěnou, měla obnažené dno. Nízký stav vody při manipulaci je na této polovině dán několikaletým usazováním sedimentu. Dne 7. května 2007 jsem zaznamenával přítomnost vodních a mokřadních druhů ptáků, např. poláka chocholačky (*Aythya fuligula*), koprivky obecné (*Anas strepera*), kachny divoké (*Anas platyrhynchos*), čejky chocholaté, vodouše bahenního (*Tringa glareola*)

nebo kulíka říčního. Při detailnějším průzkumu dalekohledem jsem spatřil na již značně vysušených partiích dna nádrže dvě lindušky rudokrké. Chovaly se klidně a nenápadně. Poměrně často setrvaly na jednom místě, rozhlížely se po okolí nebo pátraly po potravě na řídce zarůstající ploše sedimentů. K linduškám jsem se nakonec přiblížil asi na vzdálenost 20 metrů a pokoušel jsem se je fotografovat. Zcela zřetelně jsem dalekohledem sledoval výrazné rezavočervené zbarvení hrdla, nadočního proužku, i části líce a hrudi. Lindušky se nijak neozývaly a pozoroval jsem je celkově asi 15 minut. Při mém odchodu z lokality lindušky na nádrži ještě pobývaly. V dalších dnech však už lindušky nebyly pozorovány (Jakub Mach *in verb.*). V roce 2008 již nebyly podmínky na lokalitě pro případný jarní výskyt lindušek tak příznivé, neboť došlo k nárůstu makrofytické vegetace v místě jejich pozorování v roce 2007.

Pozorování lindušek rudokrých máme dnes prakticky z celého území republiky. Převážná část pozorování pochází z níže položených lokalit Polabské nížiny a Dolnomoravského i Hornomoravského úvalu (HÁJEK 1973, HUDEC 1983, MUSIL & CHYTILOVÁ 1992, DOUPAL *et al.* 1993, ŠIMEK & BRANDL 1996, VAVŘÍK 1998, HORAL 1999, ŠIMEK & BRANDL 1999, BĚLKA & LEMBERK 2001, ŠIMEK 2002, JELÍNEK & ŠIMEK 2004, VRÁNA & BĚLKA 2007). Jen výjimečně pocházejí záznamy lindušek z vyšších poloh republiky – např. 9.5.1979 3 ex. u Polomu v Orlických horách (HROMÁDKO *et al.* 2005). Nejčastěji zaznamenaný počet je 1–3 ex. Spíše výjimečné jsou zprávy o vyšším počtu 7–10 ex. (JANOUBEK & JETMAR 2002, URBÁNEK & JELÍNEK 2006, Doupal *in litt.*).

Ve východních Čechách je pozorování tohoto druhu lindušky poměrně vzácností. Výskyt 1 ex. v roce 1956 u Vysokého Mýta uvádí LEMBERK (2001). V okolí Sopřeče, Bohdanečského rybníka a Rohovládové Bělé dokumentují výskyt 1–2 ex. v letech 1964 a 1982 ŠTANCL & ŠTANCOVÁ (1987). Z novodobějších záznamů je známé pozorování 1 ex. u Smiřic na Královéhradecku v roce 2003 (HOLUB 2003) nebo 1 ex. u Rzů na Vysokomýtsku v roce 2005 (BĚLKA *et al.* 2006). Z přílehlé oblasti Žehuňského rybníka na Nymbursku shrnují své poznatky o výskytu lindušek rudokrých v letech 1997–2005 URBÁNEK & JELÍNEK (2006). Pokud se týká okresu Svitavy, tak odtud známe do roku 2007 jen jediný záznam o zástřelu samce lindušky u Dolního rybníka ze dne 29.4.1962 (Sajdl *in litt.*).

Souhrn

Príspevek popisuje pozorování dvou lindušek rudokrých (*Anthus cervinus*) dne 7.5.2007 na obnažené části dna odkalovací nádrže u obce Sádek u Poličky. Jedná se o druhý záznam tohoto druhu na Svitavsku.

Summary

This paper describes an observation of two Red-throated Pipits (*Anthus cervinus*) on the 7th May 2007 near Sádek village by Polička town (eastern Bohemia, Svitavy district, 49°43'N 16°14'E, altitude 560 m). Birds were recorded while foraging on an exposed bottom of a meat-factory clarifying basin (2 ha flooded, 2 ha with a mud overgrown with sparse vegetation). This is the second record of this species in the Svitavy district.

Literatura

BĚLKA T. & LEMBERK V. 2001: Ornitologická pozorování. *Panurus 11*: 149–155.

- BĚLKA T., ČERNÝ M., FEJFAR M., KOZA V. & ŠTORK V. 2006: Linduška rudokrká (*Anthus cervinus*). In: Vrána J. & Bělka T. (eds): Ornitologická pozorování. *Panurus 15*: 125–140.
- DOUPAL L., KOZÁK V. & TOMAN A. 1993: Ptactvo Tovačovska. *Zprávy MOS 51*: 107–132.
- HÁJEK V. 1973: Pozorování lindušek rudokrkých u Lednice. *Zprávy MOS. Příloha Tisu – členského zpravodaje svazu pro ochranu přírody a krajiny*: 6–8.
- HOLUB A. 2003: Linduška rudokrká (*Anthus cervinus*). In: Vrána J. & Bělka T. (eds) 2003: Ornitologická pozorování. *Panurus 13*: 211–222.
- HORAL D. (ed.) 1999: Ornitologická pozorování. *Crex 14*: 107–117.
- HROMÁDKO M., ČIHÁK K., HROMÁDKOVÁ V. & PORKERT J. 2005: Ptáci Orlických hor. *OS Libri, Dobré*.
- HUDEČK. (ed.) 1983: Fauna ČSSR, Ptáci 3/I. *Academia, Praha*.
- JANOUSEK M. & JETMAR F. 2002: Linduška rudokrká (*Anthus cervinus*). In: Bělka T. & Lemberk V. (eds) 2002: Ornitologická pozorování. *Panurus 12*: 87–98.
- JELÍNEK M. & ŠIMEK J. (eds) 2004: Faunistická pozorování v ČR v roce 2003. *Zprávy ČSO 58*: 32–47.
- KODERA M. 2001: Linduška rudokrká (*Anthus cervinus*). In: Šimek J. (ed.) 2001: Faunistická pozorování v ČR v roce 2000. *Zprávy ČSO 52*: 24–42.
- LEMBERK V. 2001: Obratlovci okresu Chrudim. *Východočeské muzeum, Pardubice*
- MUSIL P. & CHYTIL J. (eds) 1992: Ornitologická pozorování. *Zprávy ČSO 35*: 6–20. *Panurus 15*: 125–140.
- POLČÁK J. 2000: Avifauna odkaliště Přerovských chemických závodů. *Zprávy MOS 58*: 169–182.
- ŠIMEK J. & BRANDL P. (eds) 1996: Faunistická pozorování v ČR (1990–1995). *Zprávy ČSO 43*: 48–57.
- ŠIMEK J. & BRANDL P. (eds) 1999: Faunistická pozorování v ČR (1990–1995). *Zprávy ČSO 48*: 24–34.
- ŠIMEK J. 2002: Faunistická pozorování v ČR v roce 2001. *Zprávy ČSO 54*: 28–36.
- ŠTANCL L. & ŠTANCLOVÁ H. 1987: Ptactvo Pardubicka II – Bohdanečsko. *Krajské muzeum východních Čech, Pardubice*.
- URBÁNEK L. & JELÍNEK M. 2006: Výskyt vzácnějších druhů lindušek v NPR Žehuňský rybník. *Panurus 15*: 113–115.
- VAVŘÍK M. 1998: Šest let sledování jarního tahu na Šumvaldském rybníku – pokus o objektivizaci ve faunistice. *Zprávy MOS 56*: 55–89.
- VRÁNA J. & BĚLKA T. (eds) 2007: Ornitologická pozorování. *Panurus 16*: 133–160.

